

Trimiterea foaei acesteia la teritorul zonal strategic este permisă prin ordinul steimr

II. évfolyam. 14. szám.

Cluj (Kolozsvár), 1922. április

MÁRK NÉP

POLITIKAI, GAZDASÁGI, SZÉPIRODALMI KÉPES HETILAP

Előfizetési árak :

Egész évre	---	44 L.
Fél évre	---	22 L.
Negyed évre	---	11 L.
Egy szám ára	---	1 L.

Felelős szerkesztő :

DR. NALÁCZY ISTVÁN.

Főszerkesztő :

GYALLAY DOMOKOS.

Megjelenik minden szombaton.

Szerkesztőség és kiadóhivatal :

Str. Regina Maria (v. Desz F.-u.) 35. sz.
TELEFON : 2-37. SZÁM.

A székelység kincses háza.

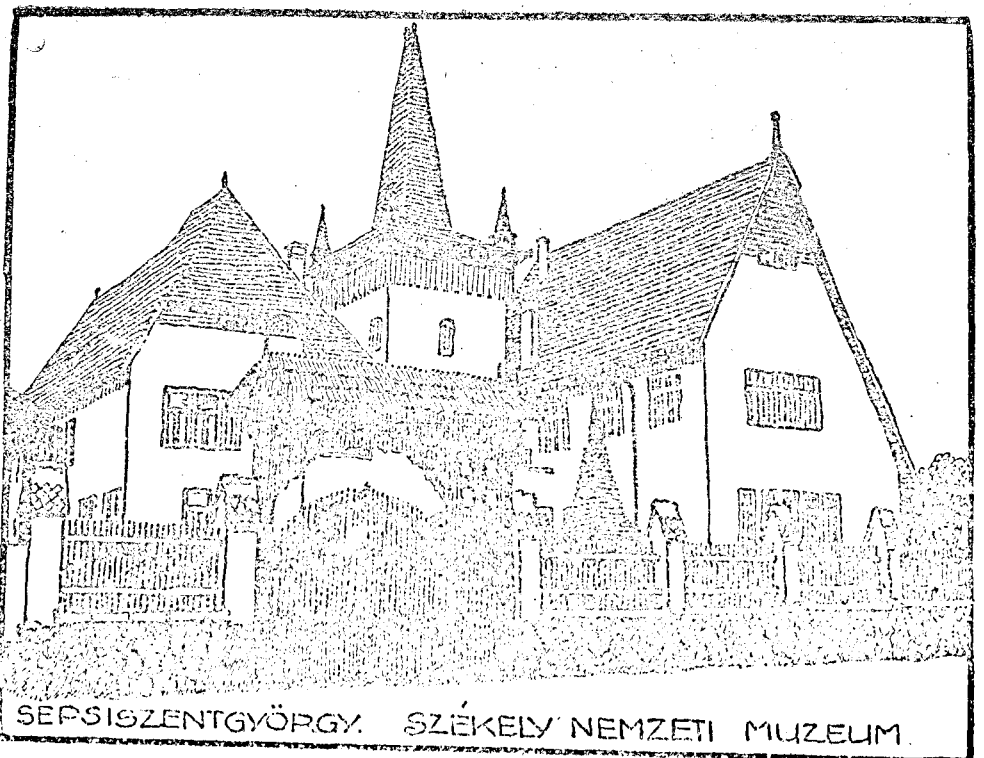
Sepsiszentgyörgy város legszebb utcájában, tágas park közepén emelkedik a Székely Nemzeti Múzeumnak erdélyi várkastély stílusban épült, nemesen egyszerű és mégis monumentális épülete. Diszítés és párkánynélküli síma falai, vörös cseréppel fedett, merészen meredek fedélzete, magasra nyúló karsu tornya, kápolnaszerű kiugrása, cinteremkerítése és kapubástyája, utcai bejáróul szolgáló két eredeti galambbugos székely kapuja: rég elmúlt idők építési emlékeinek képét juttatják eszünkbe. Pedig ez az épület csak ezelőtt tíz évvel, közvetlenül a világháború kitörése előtt épült s célszerű beosztásával, tágas és világos termeivel egészen modern épület. *Koós Károly* tervező építőművész a régi stílus felelevenítésével az épület rendeltetését akarta meghatározni.

Aranynál és ezüstinél és minden más földi jónál értékesebb kincseket, a székely néplélek drága alkotásait őrizi ez az épület. Élettelenné látszó és mégis élő, a múltat megelevenítő, a jelent megrögzítő, tudást mélyítő, izlést nemesítő, hitet erősítő, oktatásra és nevelésre hivatott, ékesen beszélni tárgyakat, amiket századokon keresztül a székely ész kigondolt és a székely kéz megmunkált: fogad falai közé ez az impozáns épület.

A Székely Nemzeti Múzeumot özv. *Cserey J.-né*, szül. *Zathureczky Emilia* alapította, aki 1875. nyarán *Vasady Gyula* tanártól megvásárolt érmeket és termé-

szetrajzi tárgyakat, valamint családjá és más székely nemesi családoktól összegyűjtött ékszereket, okmányokat és egyéb emléktárgyakat háromszék megyei imecsfalvi udvarházában kiállította és a látogatóközönség részére is hozzáférhetővé tette.

Az alapító nemes székely urnő buzgóságából és áldozatkészségéből a kis múzeumnak nagyjából a székelység múltjára vonatkozó emlékekből álló anyaga fölgyarapodott, hogy alig két év múlva a gyűjteményeknek új elhelyezéséről kellett gondoskodni. Abból a nemes indokból, hogy a múlt emlékei iránti kegyelet a népnél is minél inkább fejlődjék, a múzeumot, mint magánalapítványt 1877-ben az összes székelység közönségének közvagyonául ajánlotta föl, kikötvén, hogy az

SEPSISZENTGYÖRGY. SZÉKELY NEMZETI MUZEUM.

az intézet „Székely Nemzeti Múzeum” címet viseljen, székhelye Sepsiszentgyörgy városa legyen s a múzeumi választmány tagjai Háromszék, Csik és Udvarhely megyékből választassanak. 1879. év tavaszán történt meg a csaknem tízezer darabból álló múzeumi gyűjtemény átszállítása Imecefalváról Sepsiszentgyörgyre, a ref. Székely Mikó kollegium által minden díj nélkül felajánlott helyiségekbe s ettől az időtől kezdve mindaddig, amíg a múzeum saját épülete fölépült, a Székely Mikó-kollegium adott hajlékot az évről-évre mindjobban gyarapodó múzeumi gyűjteményeknek.

Az 1890. évtől fogva a múzeum gondozását és kezelését is a ref. Székely Mikó-kollegium előjárósága vállalta magára. A kollegium által a múzeumórsággal megbízott tanárok, bár a fejlődő kollegium munkaerejük jó részét igénybe vette, munkaerejük teljes megfeszítésével, nem ritkán egészségük feláldozásával, önzellenül munkáltak a gondviselésükre bízott múzeum fejlesztésén.

Működésük eredményeképpen az 1879. óta működő igazgató-választmány buzgó támogatása mellett ébren tartva és évről-évre fokozva, a tulajdonos székely társadalom áldozatkészségét és érdeklődését ajándékozások, letétek, széleskörű gyűjtések és rendszeres ásatások útján a kollegiummal kötött szerződés kelte óta a múzeumban elhelyezett tárgyak darabszáma az utolsó három évtized alatt huszonnégyezerrel másfél százezeren felül emelkedett.

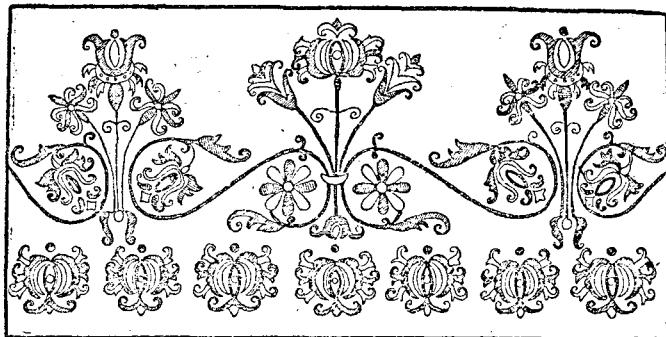
A Székely Nemzeti Múzeum gyűjteményeinek öt külön osztálya van. *Könyvtára és levéltára* őriz sok székely család nemes levelét és egyéb családi leveleit. Közlevéltárának legrégebb darabjai a XIII. századból valók. Itt van elhelyezve az altorjai Apor-család levéltára és könyvtára, valamint Háromszék-vármegye régi levéltára is. A Szikulikák nagy értékű gyűjteményén kívül egyik legértékesebb nevezetessége az irodalomtörténetben Apor-kodéx néven ismert XV. századbeli magyar nyelvemlék.

Régiségtára magában foglal a legrégebb őskor idejétől kezdve nagyszámu köztörténeti és magán régiséget. Külföldi szakemberek előtt is ismeretesek az erdsdi őskori telepéből és komolói kasztellumból rendszeres ásatás útján előkerült emlékek. Kiváló nevezetessége az aldobolyi szkithakori vaskard, Bem tábornok elsőrendű katonai érdemrendje és a hidvégi Nemes család XVII. és XVIII. századbeli ruhái. A régiségtár egyik termének mennyezetén a múlt évben helyeztetett el a barátosi ref. templomnak 1762-ből származó festett deszka mennyezeete.

Szép művészeti gyűjteményét a két legkiválóbb festő művésznek, Barabás Miklósnak és Gyárfás Jenőnek 21 darab eredeti olajfestménye gazdagítja.

Néprajzi gyűjteménye több mint husz év óta a székely vármegyék területéről az iskolai szünidők alatt

végzett rendszeres gyűjtések útján gyarapodik. Az összefoglalásokra vonatkozó néprajzi anyagon kívül különösen gazdag székely bokalykancsó- és varottas-gyűjteménye.

RÉGI SZÉKELY VAROTTAS A SEPSISZENTGYÖRGYI MÚZEUMBÓL

Természetrajzi gyűjteményét elsősorban ősszállított gyűjteménye és székelyföldi madárgyűjteménye teszi értékessé.

Az új múzeumépületben a helyiségek berendezésének és felszerelésének munkája a beköltözés után mindjárt megkezdődött s a könyvtári és levéltári, vasból készült, modern állványok és szekrények rövid időn belül fel is állítottak. A többi gyűjtemény-csoportok kiállítási-szekrényeinek elkészítésére vonatkozólag kötött egyéb egyezségeket a világháború kitörése miatt azonban felbomlottak s a hosszantartó háborús viszonyok miatt a kiállítási butorok elkészítésének munkáját csak a múlt évben lehetett újból megkezdni. Az erdélyi református egyházkerület, marosvásárhelyi Agrár-takarékpénztár és más pénztintézetek és egyesek áldozatkészségéből a múzeum vezetősége a könyvtár olvasó termét asztalokkal és a régiségtár egyik helyiségét kiállítási szekrényekkel szerelte fel. Rövid időn belül megtörténik az egész régiségtár teljes berendezése is. Épen a napokban fejeztetett be az előadó teremnek népies kivitelű székekkel és padokkal való berendezése.

A többi gyűjtemények tárgyai nyitott állványokon és asztalokon a végleges kiállítás számára való előkészítés állapotában, raktárszerű elhelyezésben maradnak, reméljük, csak rövid ideig, amíg Erdély székely és magyar közönségének áldozatkészsége adományok útján a múzeum vezetőségének rendelkezésére bocsátja a szükséges anyagi eszközöket.

Régi igazság, hogy a múlt emlékein épül fel a jelen és ez az alapja a jövőnek, valamint az is, hogy csak annak a népnek van jövője, amely múltját megbecsüli. E kettős igazság világító fényénél a székelységnek egyenesen becsületbeli kötelessége, hogy az egész székelységet összekapcsoló egyetlen kulturális intézményének, a múlt emlékeit hűven megőrző Székely Nemzeti Múzeumnak fentartásáról és további fejlődésének biztosításáról gondoskodjék. Kettős kérő szóval fordul azért a múzeum igazgatósága a székelység min-

den hű fiához. Kéri, hogy a még birtokában levő és muzeumban való elhelyezésre méltó különböző tárgyait és emlékeit ajánlja föl megőrzés céljából a Székely Nemzeti Múzeum részére. A másik kérése az, hogy amint a múltban a székely áldozatkészség gondoskodott a múzeum fentartásáról és gyarapításáról, úgy most, a változott viszonyok között a múzeum berendezéseinek és további fentartásának költségeire minden székely ember vagyoni erejéhez képest hozza meg újabb áldozatát. Ez utóbbi kérés szól az erdélyi egész magyarsághoz, annak pénzügyi intézeteihez és összes közgazdasági intézeteihez is. Minden adományt hálás köszönettel fogad, évkönyveiben megőrökit és rendeltetésének megfelelően gondosan felhasznál a Székely Nemzeti Múzeum igazgatósága.

Hisszük, hogy a múzeum kérő szava nem lesz a pusztában kiáltó szó. Reméljük, hogy fajtát szerető minden ember meghozza azt a csekély áldozatot, amelyet most tőle kérünk és ezzel lehetővé teszi a múzeum kulturális hivatásának eredményes teljesítését.

Dr. László Ferenc.

Ha a magyar is elhagyja a magyart!

Kedves olvasóim! Kevés szóban bár, de mégis úgy szeretném kifejezni magam, hogy mindnyájan megértsetek és átérezzétek azt, ami szavamban megszívlelendő. Szomorú, de gyakori eset, hogy valaki portáján megütik a dobot, vagy ha nem is teszik épen ezt, de az illetőnek egyik földje, a másik után gazdát cserél. Majd jön az ingóság s mivel végtére nincs egyebe, hát a pálinka mellett lelke üdvösségét árulgatja az ördögnek Istent káromló szavakkal. Igen sok atyafinak, ki ezt látja, az jut eszébe: mért nem vigyázott magára, az ő dolga, fájjon neki érte a feje, nekem semmi közöm hozzá. Hej, de nem jut eszébe az, ami minden magyar embernek eszébe kellene, hogy jusson, kinek szívébe ott él a vágy: „erősnek és virágzónak látni téged, magyar népem.“ Vajjon igazán nincs-e semmi közünk hozzá? Vajjon helyesen cselekszünk-e, ha nem törődünk, vagy ha törődünk is, csak azt nézzük, hogy vajjon mennyi anyagi hasznot tudnánk saját részünkre szerezni embertársunk romlásából s ezen önző érdektől indítva, még siettetjük őt az örvénybe jutni. Nem gondoljuk meg, hogy ez az örvény lehet még nemzeti nagylétünknek második nagy temetője.

Mi ez az örvény? Néptünk anyagi és szellemi tönkremenése. Mert egy ember után jön egy család, családok gyengesége, romlása gyen-

gíti a társadalmat s ezek által gyengül a nemzet. Ki ne tartaná kötelességének ezt megakadályozni s tehetségéhez képest erősíteni nemzetünket? És volt-e valaha nagyobb szükség erre, mint épen napjainkban. Erős a nemzet akkor, ha erős annak népe. Tehát ott kezdjük oltani a tüzet, hová a szikra pattant.

Ha észre vesszük, hogy valamelyik magyar testvérünk kezd hanyatlani, gyengülni, akár csapás, szenvedély vagy hanyagság miatt, álljunk melléje s ne azt nézzük, hogy mi van még eladó, hanem, hogy mi van még megmenthető. Segítsük, támogassuk jó tanáccsal, tettel s ha a szükség úgy hozza s tehetjük, anyagilag is. Ne hagyjunk népünkéből egyet se elveszni, mert ha mi magunk se segítünk egymáson, akkor igazán elzenghetjük a költővel:

„Ha a magyar is elhagyja a magyart,
Nem lesz akkor olyan, aki vele tart,
Ugy el tűnik mind az égről a csillag,
Ha a sötét felhők reá borulnak.“

(Petőfi.)

Rátz Istvánné.

Politikai hírek.

A mandátumok igazolása. Az a fültevé, hogy a kormány a választások eredményeire szigorú bírálat tárgyává teszi, nem igazolódott be. A szenatori és képviselői mandátumokat gyorsan és tömegesen igazolták. Ezt az ellenzék persze nem fogadja nyugodtan és ezért az üléseken igen zajos és heves jelenetek történnek.

Pénzügyi politika. A minisztertanács a jövő évi költségvetés tervezetét elfogadta. A pénzügyminiszter nagy reményekkel fűz az ország anyagi rendbehozásához. Sajnos, egyelőre azt látjuk, hogy a leu értéke a tőzsdén újból esett. Általában megállapíthatjuk, hogy a leu vásárló ereje a külföldi valutákhoz viszonyítva egy év alatt épen a felére csökkent.

Magyarok és svábok mandátumai. Hír szerint a minisztertanács elhatározta, hogy a magyarok és svábok választási sérelmeit mégis orvosolja. Ez különösen azért történne meg, mert a genosi konferencián Románia is megjelenik és nem volna kívánatos, hogy a kormánynak a kisebbségekkel szemben tanúsított eljárását szóvá tegyék.

A miniszterelnök párisi útja. Brătianu miniszterelnök Párisba utazott. A hírlapok az utazást Bessarabia ügyének rendezésével hozzák kapcsolatba.

Olvasd a „Magyar Nép“-et

A hadikötvényekről.

A „Magyar Nép” hasábjain már eddig is sok derék közhasznú közlemény jelent meg. Olvasunk már arról is, hogy a hadikötvények beváltása érdekében egyes vidékeken népgyűlések tartatnak sürgetően nevezett kötvények teljes összegekben kilizetését, esetleg hasonértékű papirokkal kicserélését s az esedékessé váltott kamatoknak 3 évre visszamenőleg biztosítását.

No hát ennél ma égetőbb kérdés nincs. Egyes szegény emberek, árvák, özvegyek, városok, községek, bankok, pénzintézetek, jótékonyintézetek, egyházak alább s felsőbb tanintézetek s azt tekintélyes nagy összegeket, némelyek minden — létfenntartó — vagyonukat fektessék hadikötvénybe azon hiedelemben, hogy az állam csak nem csalhatja meg hitelezőit.

A már eddig követett magatartás nagyon nagy elkeseredést szült a kárvallottakban. Nem lehet érteni azt a közönyt, azt a fel sem vevést, mellyel a hadikötvények ügyét illetékes fórumokon kezelik. Pedig nemcsak egyesek, de a népek sorsa is azt igazolja: ma nekem, holnap neked!

Egy állam sincs arról biztosítva, hogy nem szorul a hadikötvények kibocsátására előbb vagy később. Bizony ez a nemzedék — így látva a dolgot — még az utódjainak is meghagyja az államnak való hitelezéstől tartózkodást. Egyes jó gondolkozású miniszterek tesznek e részben ígéreteket. De csak az ígéretnél maradnak. Így a választások alkalmával Cosma miniszter nemes gondolkozású sorait volt alkalmunk olvasni.

Nagyon kérjük — százak ezerek — a Tekintetes szerkesztőséget, méltóztassék e kérdést b. lapjában állandóan felszínen tartani, ez ügyben kérni, sürgetni ne szűnjünk meg.

Jó lenne egy országos kongresszust tartani, onnan egy memorandumot készíteni, küldöttséggel a minisztériumhoz menni, esetleg a király öfelsége támogatását kérni.

Vannak pénzintézetek, melyeket a hadikölcsönkötvények bizonytalan sorsa teljesen tönkre tesz. Mennyi baj, veszedelem származik ebből.

Itt már az ideje, hogy aki a szép gazdag ország-részt Isten kegyelméből örökölte, az illetékel is megfizesse érte. Ez így van egyeseknél, ez ez államnak is békeszerződészerű köteleseége.

Felsőbánya.

Nagy Lajos ref. lelkész.

KÜLFÖLD

Németország helyzete. Rathenau német külügyminiszter közelebbről nagy beszédet mondott az ország helyzetéről. Rámutatott azokra a kiméltelen követelésekre, amik egymásra halmozódnak és maguk alá temetik a németek gazdasági életét. A háború vége óta Németország negyvenötmilliárd és hétszázmillió arany márkát fizetett ki jóvátételben, akkora összeget, amire nincs példa a történelemben. Németországban sokkal súlyosabb adókat fizetnek, mint minden más országban. Igaz, hogy a német nép hősiességgel szorgalmat dolgozik, a gyárak óriási teljesítményeket végeznek, mégis alacsonyan áll a márka, mert a bevételeket a hadisarc nyeli el. A gazdasági nehézségeket tetézi a politikai helyzet is, amelyet az anélkül gyanakvása mérgecsit el.

Francia vélemény Németországról. A német külügyminiszter beszéde az érem egyik oldalát mutatja. Az érem másik oldalát is megáthajjuk egy nagy beszédből, amelyet a francia kamarában Castelnau tábornok tartott. Azt indokolta meg abban, hogy miért van franciaországnak szüksége hatalmas hadseregre. Ebből a beszédből érdemes lesz részleteket közölni. — Uram! — mondta — ne tagadjuk le magunk előtt a tényeket: Németország még mindig fennáll. Sajtója, mely erősebb, mint valaha, ellenünk dolgozik, ügynökei ellenünk agitálnak, az egyetemek ellenünk uszítják a diákságot. Franciaország hitelezője Németországnak és Németország a legteljesebb rosszhiszeműséggel tagadja meg adósságát. — Németországnak még ma is olyan hadserege van, amelynek fedezete alatt még évekig vezethet minket az orrunknál fogva és később, ha hadserege még jobban megerősödik, még meg is tagadhatja a fizetést. Németországban 250 ezer ember áll fegyverben és ezek kitűnően ki vannak képezve. — Németország nemsokára abban a helyzetben lesz, hogy újra mozgósíthat. — Franciaországnak hatalmas, egységes hadseregre van szüksége, amellyel utját állhatja annak a nagy veszedelemnek, amely a bajor országutakról feléje száguld.

Ime, ilyen gondolatok foglalkoztatják a győzelmes Franciaországot, amely pedig Németország hadiparát megsemmisítette, fő vasutvonalait kezében tartja. Mikor lesz ebből békés megértés és egymás iránt való bizalom?

Oroszország hadserege. Egy megállapítás szerint Oroszországnak 40 gyalogos és 20 lovas divíziója áll fegyverben. A krimi orosz hadsereg-főparancsnoknak nyilatkozatából arra lehet következtetni, hogy a vörös hadsereg inkább védekezésre, mint támadásra készül. Védekeznie kell pedig az ellenforradalmi sa-

Kolozsvári Takarékpénztár s Hitelbank Rt.

Kolozsvárt, Piața Unirii (v. Mátyás király-tér) 7. szám.

Alaptőkéje: 16.000.000 Lei.

Tartalékok circa; 15.000.000 Lei.

Fiókjai: Désen, Dicsőszentmártonban és Gyulafehérváron. — Affiliált intézetei: Torda-aranyosvármegyei Takarékpénztár Rt. Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhely és Bognár és Szántó Erdélyi Kereskedelmi Rt. Aruraktárai a vasut állomás mellett.

patok ellen, valamint az ezek mögött álló francia törekvések ellen. Bukaresti lapok tudni vélik, hogy az orosz kérdésben a kisantant államai közt ellentétek vetődtek föl. Minden államnak más a magatartása Oroszországgal szemben. Csehország nem tart fenn diplomáciai viszonyt, de gazdasági tekintetben igyekszik kapcsolatot teremteni az orosz vörös uralommal. Lengyelország állandóan tárgyal, Románia pedig Besszarábia miatt állandóan vitában áll az oroszokkal. Ez a két ország jelentékenyen megnövekedett Oroszország rovására s valószínű, hogy egy talpraállott Oroszország támadóan fog fellépni ellenük. Viszont Jugoszlávia ma is nagy ragaszkodást tanúsít Oroszország iránt és a hírlapok szerint nem megy bele abba, hogy szövetségesait alkalomadtán fegyveresen támogassa a nagy szláv bírodalom ellen. Az orosz kérdés tehát máris zavarja a kis antant egyetértését.

Enyhül a magyar jóvátétel ügye. A párisi lapoknak azt a híret, hogy Magyarországnak 6 milliárd arany márka hadisarcot kell fizetnie, határozottan megcáfolják. A hadisarcba ugyanis be fogják számítani azoknak az állami javaknak az értékét, amelyek az utódállamok birtokába mentek át, valamint a megszállások alatt szenvedett károkat s ezekből az összegekből kikerül a jóvátételi követelés úgy, hogy Magyarország készpénzben semmit sem fog fizetni.

A magyar helyzet és az angolok. Tred Chamber dr. angol közgazdász érdekes nyilatkozatot tett azokról az ellentétekről, amelyek az angolok és franciák közt a magyar jóvátétel kérdésében fennállanak. Az angolok úgy vélekednek, hogy Magyarországot a követelések romlásba sodornák, ez pedig egész Európára nagy veszedelmet zudítana. Hogy milyen mértékűtelenek a jóvátétel terhei, kitűnik abból is, hogy a budapesti antant katonai bizottságok többre kerülnek, mint az egész magyar hadsereg eltartási költségei. Angol befolyásnak köszönhető, hogy ezek a drága bizottságok rövidesen elhagyják Magyarországot. A franciák inkább Bécsset szeretnék támogatni, az angolok azonban Budapestet tartják kelet-Európa gazdasági központjának és ennek a kiépítésén fognak dolgozni.

Hanemann-rács lecsiszolt széllel újra kapható. Az összes méhészeti felszerelések. Kiváló szürke tenyészs anyaméh. „Kezdődy“-féle hidegen folyó oltóvíasz békeminőségben újra kapható

Dzierzon méhésznel

Nagyvárad, Teleky-utca 32.

Olvassa a „Pásztortüzet“.

HÍREK

Károly király halála.

IV. Károly, Magyarország számkivetett királya, április 1-én Madeira szigetén, Funchal városában befejezte földi pályafutását.

Az egymást tépő-maró népek lárájába busan bug bele ez a hír, mint valami megható halottas ének. A részvét eltölti a világot minden nemesen érző emberének a lelkét, mert bármit mond is a politika az uralkodóról: való, hogy Károly szelid, jóakaratu, békére és szeretetre vágyó ember volt s kimulása tele van olyan mozzanatokkal, amik megrázzák és őszinte sajnálatra indítják a szívet. Ifjú korában dőlt ki szerető nagy család köréből: megrázó emberi végzet; számkivetésben, olthatatlan honvágy és méltatlan keserüések közt halt meg: gyászos királyi sors. Könnyeket érdemel...

Magyarország számára pedig Károly király halála nemcsak a királyok halálának megszokott gyászatát jelenti. Hiszen a szerencsétlen nemzetnek újabb élete állandóan a király-kérdés örvényei között vergődött. A hagyományos hűség és a kényszerű elfordulás egyformán súlyos veszedelmekkel sújtotta az elárvult népet.

Mi lesz a következménye annak, hogy a szelid, nemeslelkű király örökre félreállott a tülekedők utjából?

Súlyos kérdés, amelyre csak annyi feletet

adhatunk ezekben a napokban, hogy Magyarország a háborús megpróbáltatások után újabb sorsfordulat előtt áll.

Magyarország gyásza.

Magyarország mély részvétellel gyászolja elhunyt királyát. A középületeken gyászlobogók lengenek, a lapok gyászkereteiben jelentek meg. A holttest beszterlése napján az összes harangok szólani fognak.

* * *

IV. Károly életrajza.

Az elhunyt király 1887. augusztus 17-én született, Atyja Ottó főherceg, anyja Mária Jozefa főhercegnő volt. Ferenc Ferdinánd házassága után őt tekintették trónörökösnek, ezért magyar nevelésére is nagy gondot fordítottak. Két évet Sopronban töltött és teljesen megtanult magyarul. 1911-ben feleségül vette Zita pármái hercegnőt. A világháboruban a különböző frontokon viselt parancsnokságokat. Ferenc József halála után, 1916. december 30-án nagy fényvel és lelkesedéssel koronázták királynak. Mint uralkodó állandóan a háború befejezésére törekedett s ezzel gyakran magára haragította a német vezérkart.

A frontok összeomlása után Károlyi Mihályt nevezte ki miniszterelnöknek. Az események azonban elsodorták kiegyenlítő törekvéseit. Magyarországból elmenekült, majd Ausztriát is elhagyva Svájcban telepedt le.

Innen két alkalommal tett kísérletet a magyar trón visszaszerzésére. Mind a két kísérlete dugába dőlt, sőt súlyosította helyzetét. A múlt év őszén a kisantant követelésére Madeira szigetét jelölték ki tartózkodási helyül. Az antant sürgetésére a magyar országgyűlés kénytelen volt november 6-án IV. Károly trónfosztását kimondani.

A királyi család Funchal városában kedveilenül, néha anyagi gondok között töltötte az időt. A király betegsége március 17-én náthával kezdődött, majd tüdőgyulladásba ment át, amely tíz nap alatt kioltotta nemes életét. 7 élő gyermek, 6 fiu és 1 leány maradt utána.

Az utódlás kérdése.

A magyar Habsburg-pártiak véleménye szerint Károlyt legnagyobb fia II. Ottó néven fogja a trónon követni. Valószínű, hogy a trónöröklés kérdésébe, habár illetéktelenül, a nagyhatalmak tanácsa is bele fog szólani.

Előfizetési díjakát a következő címre tessék beküldeni: Minerva R.-T. Cluj—Kolozsvár Strada Reg. Maria (Deák Ferenc-u.) 1.

Tárgyalások a magyarság érdekében. A szenátus megnyitására Bukarestbe utaztak a magyar egyházak püspökei is. A bukaresti tartózkodás alatt az illetékes miniszterek előtt a magyarság legégetőbb sérelmeit és kívánságait szóvá tették. Magyar részről a tárgyalásokon résztvettek gróf Majláth katolikus, Nagy Károly református püspök és Ferenc József unitárius püspök helyett Kovács Kálmán titkár, a szatmári püs-

pökség megbízásából Hámon Ottó kormánypárti szenátor, püspökhelyettes, Pál István kanonok, szenátor, Bernády György képviselő. A kormány tagjai közül először Zigre Miklós kisebbségi miniszterrel keresték föl, majd Anghelescu közoktatásügyi miniszterrel tárgyaltak. Mindakettő jóakaratot mutatott a magyarság kívánságainak teljesítésére, amit kevéssé lehet elmondani a kolozsvári államiulkárság azon tagjairól, akik a tárgyalásokon szintén résztvettek. Élenk megvitatás tárgya volt: az egyházak általános autonómiája, a felekezeti iskolák nyilvánossági joga, államsegélyek ügye, tantervkérdés, az állam által elfoglalt iskolai épületek visszaadása, az új iskolák fenntartásának ügye, a felekezeti alkalmazottak vasúti kedvezménye és sok más kérdés. Véglőges megállapodás egyik ügyben sem történt, a miniszter ugyanis azt kívánta, hogy az egyházak terjesszék írásban eléje a tárgyalások anyagát és majd április második feleében közös érkekezleten döntsék el a felekezetek jogi helyzetét és az ebből folyó követeléseket. Amint értesülünk, Majláth püspök a tárgyalások után a királynál és királynénál is kihallgatáson jelent meg és itten is kérte az elvett egyházi javak visszaadását.

Nagy Károly püspök Marosvásárhelyen. A szenátus megnyitására hazatért református püspök vasárnap Marosvásárhelyre utazott egyházi és iskolai látogatások céljából. Hír szerint hosszabb ideig fog Marosvásárhelyen tartózkodni és a nagyháton prédikációt fog tartani.

A Magyar Nép pályatételei. Időnként szeretnénk tájékozódni arról, hogy olvasóink mit jegyeztek meg cikkeinkből, illetve kik azok, akik a tanulságos közleményeket méltányolni tudják? Célunk elérésére pályatételeket tűzünk ki és pedig ezuttal a következőket:

1. Egy egyházközség harangot akar vásárolni. A harangöntő azt az ajánlatot teszi, hogy a harang kilogrammját 62 leu 45 baniért (62.45) fogja adni. Egy bizottság megy a harangöntőhöz és megvásárol egy 118.38 kg. súlyu harangot. A harang kifizetésére készpénzben a következő összegek vannak meg: közadkozásból bejött: 2676.87 leu; egy színjátszás jövedelme: 1893.26 leu. A többi összeget kivetik egyházi adóba 46 gazdára egyenlő részletekben. Mennyit kell egy gazdának fizetni? (Nemcsak a végeredményt, hanem az összes műveleteket is közölni kell!)

2. A majorság kolerájának terjedése ellen hogyan lehet védekezni?

3. A telekjegyző-könyveknek mely adatai pontosak és mely adatai csak megközelítően pontosak?

4. Milyen időközökben kell a csacsemőt szoptatni?

5. Hol és mikor választották meg Bocskay Istvánt erdélyi fejedelemmé?

Ezeket a kérdéseket lapunk valamelyik cikke tárgyalta, tehát a figyelmes olvasó könnyen meg tud felelni rájuk. Annak, aki a kérdésekre levélben helyes feleleteket ad, jutalmul megküldjük a következő tanulságos gazdasági tüzetet: *Jó rét, jó legelő: jó állatnevelő.* A husvétii ünnepeken idő is akad erre a kedves és hasznos szórakozásra. A feleletek beküldésének végső határideje április 25. Csak előfizetők pályázhatnak.

A mértékek. A földmérésről szóló cikksorozatunk mostani témája: a mértékek ismertetése. Felhívjuk

az olvasó figyelmét különösen arra a részre, amely a hektár fogalmának a megmagyarázásával foglalkozik. Romániában ugyanis a földek területét nem holdakban, hanem hektárokból fejezik ki. Mai cikkünkben meg lehet tanulni, hogy a hold és a hektár hogyan aránylanak egymáshoz, hogy lehet a holdat hektárra vagy a hektárt holdra átszámítani.

Mikor nem lehet mulatságot rendezni? A Közművelődési Minisztérium 8976/922. sz. rendelete alapján bármilyen napon lehet mulatságokat és előadásokat tartani, kivéve a vizkereszt előtti napot és húsvét előtti csütörtököt, pénteket és szombatot. A nagy böjt első hetében is meg van engedve előadások, koncertek stb. tartása.

Forgalmi adó szarvasmarhák után. A pénzügyminisztériumtól leirat érkezett, amelyben közlik, hogy a szarvasmarhával kereskedők is kötelesek ezenül fizetni az egyszázalékos forgalmiadót. Kivételt ez alól csak a földművesek képeznek, akik abban az esetben, ha évente négy szarvasmarhát adnak el, nem fizetik az egyszázalékos forgalmiadót. A négyen felett eladott jószágok után azonban már rájuk is vonatkozik az adófizetési kötelezettség. A pénzügyminisztérium utasította a pénzügyigazgatóságokat, hogy ezt a rendelkezést publikálja a községekben.

Mutatványszámok. Felhívásunknak fogantója van, egyre többen kérnek lapunkból mutatószámokat. Ez a leglényegesebb dolog is: egy hónap alatt, amire lapunkat a jelentkezőnek ingyen küldjük meg, meggyőződhetik az illető, hogy megeredményes az alap az előfizetést vagy nem. Tessék mutatószámot kérni. Itt jelentjük be, hogy húsvéti számunk nagyobb terjedelemben és igen érdekes tartalommal fog megjelenni.

Telekkönyvi okiratok illetéke. Kormányintézkedés értelmében a telekkönyvi ügyiratokat először a pénzügyigazgatóságnak kell bemutatni, amely a köteles illetékeket kéri. Olyan telekkönyvi ügyiratokat, amelyek után a fél nem fizette ki az illetéket, a bíróság el sem fogad.

Megvizsgáztatják a szülésznőket. A háborús idők zavarai között sok olyan asszony fogott a bábárság fontos mesterségéhez, akinek nem volt meg a kellő tudása. Ebből sok baj, betegség származott az anyákra. A szülésznőket most újra megvizsgáztatják tudományukból. Az egészségügyi felügyelőség már felhívta a vármegyei főorvosokat, hogy a szülésznők megvizsgáztatását hajtsák végre.

Beadványok a pénzügyigazgatósághoz. Az egységesítés, amely Erdély régi intézményeit a regátéhoz igyekszik alkalmazni, tovább halad. Ujabbán a pénzügyigazgatóságok kezelési rendszerét szabják a regátéhoz. Azoknak, akik valamely beadvánnyal fordulnak a pénzügyigazgatósághoz, a beadvány irató számát pontosan meg kell tudniok és jegyezniök, mert később csak ennek alapján érdeklődhetnek ügyüknek elintézéséről.

Ötvenszázalékos drágulás a belföldi postán. Egy új rendelet szerint a belföldi postai küldemények tarifája átlag ötven százalékkal magasabb, mint az eddig érvényben lévő díjszabás. Az egyszerű levél díja 20 grammonként 50 bani lesz. Levelezőlap 50 bani. Ajánlasi díj 2 leu. Hírlapok 50 grammonként 5 banit fizet-

nek. A pénztalvány ára 1 leu, viszont tízezer leus pénzküldeményig érvényes. A csomagtarifa és a telefonbeszélgetés díjtételei is emelkedtek. Egy kiló csomag után 3 leu fizetendő. A helyi telefonbeszélgetés díja 2 leu, a vármegyében levő helységgel 5 leu hárompercenként, 8 leu a szomszéd vármegyébe és végül 10 leu a még messzebb fekvő helységekkel való beszélgetések díjtétele.

A dohány és a gyújtó ára. A dohányjövődék vezérigazgatója megcáfolja azt a hírt, hogy a dohány és gyújtó április 1-től kezdve megdrágul. Ez idő szerint a mondott cikkek árát nem akarják emelni.

Utlevelek láttamozása. Egy új rendelet értelmében a külföldre szóló utleveleket ezután a sziguranccal nem kell láttamoztatni. Csak az illető külföldi követ vagy konzul írja alá az utleveleket. A vizum díja Csehországba jövet és menet 2600 leu, Németországba 1200 leu, Magyarországra 140 leu, Ausztriába három hónapra 102 leu, Jugoszláviába 66 leu.

A marhaszállítás megkönnyítése. A marhakereskedők egyesületét szándékoznak alakítani, amelynek az volna a főcélja, hogy a marhaszállítás nehézségeit elhárítsák a vasutnál a megfelelő vonatjáratok beindítását kieszközöljék. A kolozsvári vasutigazgató úgy nyilatkozott, hogy a forgalom megkönnyítésére gyorsított tehervonatokat fognak megindítani.

Kereskedők küldöttsége a miniszternél. Az Adeverul írja: A kereskedelmi kamarák egy küldöttsége kereste ma fel Sásu minisztert és kérték a kereskedelem szabaddá tételét. A miniszter válaszában kijelentette, hogy a kormány okvetlenül foglalkozni kíván ezekkel a kérdésekkel és a közel jövőben a parlamentben törvényjavaslatot is fog ebben a tárgyban előterjeszteni.

A rekvirálások szabályozása. A belügyminiszter rendeletet bocsátott ki, amelyben utasítja a prefektusokat, hogy a rekvirálásoknál igazságosan járjanak el és ne rekviráljanak egynél igen sokat, másnál semmit, amint azt a beérkezett panaszok mutatják.

GAZDASÁGI ÉS SZÖVETKEZETI ÉLETELE

Küzdelem a gazdák érdekében.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet évi jelentése.

Most jelent meg az Erdélyi Gazdasági Egylet virágvasárnapi közgyűlése elé terjesztendő 1921. évi működéséről szóló jelentése az „Erdélyi Gazda” ápr. 2-iki számának melléklete gyanánt. A jelentés első része beszámol az 1821. év általános gazdasági viszonyairól. A lefolyt évben a gabonatermés gyenge volt, a kapások közül különösen a tengeri sinylette meg a nagy szárazságot, ezért ára a búzáé fölé emelkedett.

Az értékesítési viszonyokat rontotta a mezőgazdaság ellenes vámpolitikai, a kivitelt szabályozó rendeletek sűrűn való változtatása, a belföldön az egyes vármegyék

határain belül is egyes terményekre indokolatlanul elrendelt forgalmi korlátozások. Tetemes károk háramlata a kisgazdákra a piaci árak maximálása folytán. A kisgazdákat a sok indokolatlan zaklatáson kívül több helyen üldözték és verték is, mert becsületes munkájukért a rossz termés mellett a termelési költségekhez a tisztességes polgári hasznot merték hozzáadni.

Az állatállomány mennyiségileg emelkedett, minőségileg azonban a megfelelő apaállatokról való gondoskodás hiánya miatt óriási visszaesés tapasztalható. Az állategészségügy aránylag kielégítő volt. Az állatértékesítési viszonyok katasztrofálisan rosszak voltak. Az állatvásárok állandóan zsúfoltak voltak, az árak zuhanásszerűleg estek. Az állat bőrért többet kapott a mészáros, mint a husáért. A husárok s a kenyérárak aláestek. Az Erdélyi Gazdasági Egylet ismételt sürgetésére végre megengedik az állatkivitel, amely nem hozhatta meg a tőle várt eredményt, mert a kivitel engedélyezésével egyidejűleg az alacsony állatárakhoz viszonyítva a kormány oly magas kiviteli vámokat léptetett életbe, hogy azok a kivitelért járó hasznon jelentékeny részét felemésztették. — A kisgazdákat tehát a piacokon zaklatták és üldözték, a nagybirtokosok terményeit pedig a magtárakból rekvirálták maximális áron. Az állatárak zuhanását pedig mesterségesen idézte elő a kormány mezőgazdaság ellenes politikájával. Míg a kormány mezőgazdasági politikája meg nem változik, addig a termelés fejlődését nem várhatjuk és egészséges terményárak kialakulni nem fognak, ellenben a mezőgazdasági termelésünk balkáni színvonalra süllyed.

A jelentés második része az Erdélyi Gazdasági Egylet 1921. évi működéséről számol be. Az egyesület erőteljes munkát fejtett ki a mezőgazdasági érdekek védelmében. A növénytermelés, állattenyésztés fejlesztése, az állategészségügy javítása érdekében számtalan felterjesztést intézett a kormányhoz; az adó, földreform stb. törvényeknek a mezőgazdasági érdekek szem elől tartásával leendő módosítása, a szövetségek autonómiaja, a mezőgazdasági érdekek intézményes védelme érdekében küldöttségileg is eljár az illetékes faktoroknál. — Az egyes szakosztályok működéséről fejezetenként számol be a jelentés. A lefolyt évben megszervezte az egyesület a géposztályát, üzembe helyezte heremagtisztító gépeit, megszervezte és külön szakosztályba tömörítette a lótenyésztő, cukorrépa termelő és szőlős gazdákat. Irodalmi szakosztálya révén gazdasági ismeretterjesztő füzeteket adott ki. Külön fejezet számol be a birtokpolitikai szakosztály működéséről. Az Erdélyi Gazda, mint a gazdaérdekek tárgyilagos védője és szószólója nélkülözhetetlen szellemi kapcsa lett a gazdáknak. Az „Erdélyi Gazda” mellékleteként jelenik meg a „Hangya” és „Méhészeti Közlöny”. Ezenkívül az egyesület sajtótudósítója útján a napisajtót külön is tájékoztatta a gazdákat érdeklő hírek és események felől.

Az egyesület közgyűlése április hó 9-én, virágvasárnapján lesz az Erdélyi Gazdasági Egylet Attila u. 10 szám alatti székházában, amelyen Erdély gazdaközönsége negy számban fog részt venni.

A gazdakörök és a biztosítás. A kisgazdákra ép oly nagy jelentőséggel bír a tűz, jég, baleset, betörés elleni, valamint életbiztosítás, mint a nagygazdákra, iparosokra és kereskedőkre. Kívánatos volna ezért, hogy a gazdakörök behatóan foglalkozzanak a földmiveszek biztosításának ügyével. Ennek a megkezdésére itt a legkedvezőbb alkalom a jégbiztosítási idény kezdetével. Ajánljuk a gazdaköröknek, hogy e célból lépjenek összeköttetésbe a gazdák által alapított Gazdák Biztosító Intézete R. T.-gal. Az intézet kartellen kívül, az E. G. E. erkölcsi támogatása mellett önzetlenül szolgálja a gazdák érdekeit és a gazdakörök, valamint tagjaik részére külön kedvezményeket is nyújt.

Gyergyószentmiklóson gazdasági kiállítás és állatdíjazás lesz a husvétii ünnepek alatt, amely iránt a szomszédos megyék gazdái körében is élénk érdeklődés nyilvánul.

A kolozsvári juhvásárt április 27 és 28 án tartják meg.

Olvasóink közül 73-an fordultak az E. M. E.-hez ingyen méz- és virágmagvakért. Értesítjük az érdeklő méhészgazdákat, hogy az E. M. E. újabban *méz- és facsemetéket* oszt ki, csupán a kiszedési díjak felszámítása ellenében. Ez utal akác és amerikai kőris kaphatók. Fásítsuk be kertjeinket és a községi és mezei utakat is. Az akác és kőris amellett, hogy mézelők, jó szerszám- és tüzfák, azonkívül az akác szőlőkarónak is használható. Érdeklődők forduljanak megkereséseikkel az E. M. E. titkári hivatalához, Attila u. 10.

Piaci jelentés. Az állatvásáron a Bánságban és a nyugati megyékben újabb áremelkedést lehet megállapítani. Ennek oka egyfelől az, hogy a leu megint esett, tehát a külföldi vásárlók még kedvezőbb feltétellel vásárolhatnak, mint eddig. Másfelől növelik az árakat azok a hírek is, amelyek a vasúti forgalom megjavulásáról szólnak. A gabonaárak mindenütt estek.

Értesítő könyvecske

az elemi iskolák I—VI. o. számára kapható:

MINERVA

Irodalmi és Nyomdai Müintézet Részv. Társ.-nál
Kolozsvár, Mária királyné-utca 1 szám.
Ára 350 Leu. Tanítóknak 3 Leu.

A földmérés előiskolája.

Hosszegységek.

A régibb időben az emberiség arra törekedett, hogy az emberi test méretei szolgáljanak hosszegységül. A kar átlagos hosszának figyelembe vétele mellett állapított meg a *rőf*. A rőf hossza 85 cm. Nekünk volt és van még ma is annál hosszabb egységünk is, t. i. az öl. Az öl feloszlik 6 egyenlő részre, vagyis 6 lábra; a láb oszlik 12 egyenlő részre, vagyis 12 hüvelykre; a hüvelyk tizenketted része a vonal és ennek tizenketted része a pont. 4000 öl adja az osztrák-mérföldet, mely körülbelül $7\frac{1}{2}$ Km-rel egyenlő.

A 18-ik század második felében francia mérnökök a földgömb legnagyobb körének, vagyis az egyenlítőnek 40 milliómód részét javasolták elfogadni hosszegységül. Ezt a hosszúságot „méternek” elnevezve 1801-ben törvényhozásilag ki is mondták hivatalos hosszegységnek. Lévéen a méter nekünk is hivatalos hosszegységünk, nem lesz érdektelen megtudnunk, hogy viszonylanak egymáshoz az öl és a méter? $1 \text{ öl} = 1.89648 \text{ m}$.

Hosszuságmértékek.

A hosszúság alaplímértékegysége a méter (jele: m).

$1 \text{ m} = 10 \text{ deciméter (dm)}$.

$1 \text{ m} = 100 \text{ centiméter (cm)}$.

$1 \text{ m} = 1000 \text{ milliméter (mm)}$.

$1000 \text{ m} = 1 \text{ kilométer (km)}$.

Régi hosszúságmértékek.

Alapegység a bécsi öl.

$1 \text{ bécsi öl} = 6 \text{ láb}$.

$1 \text{ láb} = 12 \text{ hüvelyk}$.

$1 \text{ hüvelyk} = 12 \text{ vonal}$.

Átszámítások.

$1 \text{ bécsi öl} = 1.89648 \text{ méter}$.

$1 \text{ láb} = 0.31608 \text{ méter}$.

$1 \text{ hüvelyk} = 2.6340 \text{ centiméter}$.

Ha például azt keressük, hogy 86 öl 4 láb hány méter, akkor az ölet és a lábat a megfelelő átszámító számmal megszorozzuk s a szorzatokat összeadjuk, így:

$$\begin{array}{r} 1.89648 \times 86 \\ 1517184 \\ 1137888 \\ \hline 163.09728 \text{ m} \end{array} \quad \begin{array}{r} 0.31608 \times 4 \\ 1.26432 \text{ m} \\ \hline 1.26432 \end{array} \quad \begin{array}{r} 163.09728 + \\ 1.26432 \\ \hline 164.36160 \end{array}$$

163.09728 m,

azaz a 86 öl 4 láb 164.3616 méterrel egyenlő. Ez 164 m 36 cm 1 mm.

Feladat. Hány méterrel egyenlő 475 öl 3 láb 7 hüvelyk? Külön-külön szorzunk a megfelelő átszámító számmal s a szorzatokat összeadjuk.

$$\begin{array}{r} 1.89648 \times 475 \\ 758592 \\ 1327536 \\ \hline 948240 \end{array} \quad \begin{array}{r} 0.31608 \times 3 \\ 0.94824 \text{ m} \\ \hline 0.94824 \end{array} \quad \begin{array}{r} 2.6340 \times 7 \\ 18.4380 \text{ cm, de ez} = 0.18438 \text{ m} \\ \hline 0.18438 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 900.82800 \text{ m} \\ 900.8280 + \\ 0.94824 \\ 0.18438 \\ \hline 901.96062 \text{ m} \end{array}$$

Vagyis 475 öl 3 láb 7 hüvelyk = 901.96062 méter (ebben van 901 m 96 cm; a 62 százezred méter olyan kicsiny hosszúság, hogy elhanyagolhatjuk).

Területegységek.

Erdélyben a hivatalos területegység az 1600 □-ölet magában foglaló *kataszteri hold*. A magán forgalomban azonban vidékenként más egységek is vannak. Földbő vidékeken vannak 1—2—3 stb. „láncos földek”, a szerint, amint a föld szélessége 1—2—3 stb. lánc. Értve egy lánc alatt 10 öl hosszt. Vannak „vékás” földek, értve annyi területet, amennyi egy vékányi maggal bevethető. Ez alapon vannak 400—500 és 600 □-öllel bíró vékás földek. Tudvalevőleg vidék szerint sűrűbben kell vetni. Van még az ugynevezett „magyar hold”. Ez mindenütt egyformán 1200 □-öllel bíró területet jelent.

Mivel az ó-királyság kizárólagos hosszegysége a méter, területegysége a négyszögméter és ennek többszöröse, célszerű lesz ezekkel is megismerkednünk és azért is, mert nemsokára nálunk is be lesz vezetve.

A területi főegység a *hektár*, jele: Ha = 10.000 m².

A Ha század része az „ár”, mely tehát 100 m²-t foglal magában.

Szóval $100 \text{ m}^2 = 1 \text{ ár}$; $100 \text{ ár} = \text{Ha} = 100 \times 100 \text{ m}^2 = 10000 \text{ m}^2$.

Átszámítások.

$1 \text{ katasztrális hold} = 5755 \text{ m}^2 \text{ vagy} = 0.5755 \text{ hektár}$.

$1 \text{ magyar hold} = 4316 \text{ m}^2 \text{ vagy} = 0.4316 \text{ hektár}$.

$1 \text{ négyzetöl} = 3.5966 \text{ négyzetméter}$.

A régi mértékegységekben kifejezett területet az átszámító számmal való szorzás után változtatjuk új területmértékegységre. Az eljárás ugyanaz, mint a hosszegységek átszámításánál vagyis a vonalokat itt is összeadjuk.

Példa. 7 katasztrális hold és 340 négyzetöl hány hektár?

$1 \text{ hold} = 0.5755 \text{ hektár, tehát}$

$$0.5755 \times 7$$

$$4.0285$$

$7 \text{ hold} = 4 \text{ hektár és } 285 \text{ m}^2$.

$1 \text{ négyzetöl} = 3.5966 \text{ m}^2$

$$3.5966 \times 240$$

$$71932$$

$$1438640$$

$$863.1840$$

$240 \text{ négyzetöl} = 863 \text{ m}^2$.

Együtt $285 \text{ m}^2 + 863 \text{ m}^2 = 1148 \text{ m}^2$.

Vagyis 7 hold 240 négyzetöl = 4 hektár 1148 négyzetméter.

(Mind a hosszegységek, mind a területegységek átszámítására pontos táblázatok állanak rendelkezésünkre, amiket cikksorozatunk befejezésekor közölni fogunk).

Mi az ipartestület és az iparkamara?

A múlt számunkban felhívtuk a városok körül és falukban lakó iparosságot, járási ipartestületek megszervezésére. Cikkünkben az iparkamarákkal is foglalkozunk. Egy falusi kereszmester olvasónk, aki levelében elpanaszolja, hogy a háboru alatt lett mesteremberré és így nem sokat hallott iparos mozgalmakról, cikkünk olvasása után arra kér, magyarázzuk meg, mi különbség van ipartestület és iparkamara között. Mi levelére, mivel más olvasónk is szenvedhet hasonló tájékozatlanságban, ezen a helyen válaszolunk.

Az ipartestület az olyan iparosok érdekképviselője, akiknek mestersége külön képesítéshez van kötve. Az ipartestületnek a körébe tartozó iparosság fölött önkormányzati iparhatósági joga van fegyelmelésben és büntetések kiszabásában. E tekintetben végzéseit keresztülviteléhez állami támogatást vehet igénybe a főkapitány, városi tanács, vagy a szolgabíró részéről. Ott, ahol nincs megalakult ipartestület, ezeket a jogokat az iparosság fölött éppen ezek az utóbbi személyek, mint elsőfoku állami iparhatóság gyakorolják. Az ókirályságban nincsenek ipartestületek s e miatt gondolták némelyek, hogy a törvény bizonyos rosszul értelmezett rendelkezése miatt itt is veszély fenyegetné az ipartestületek sorsát.

Az ipartestületeknek azonban más nemes rendeltetésük is van. Így fenntartja az iparosok között a rendet és az egyetértést, ilyen szándékában támogatja az állami iparhatóságot, az iparosok érdekeit előmozdítja és őket haladásra serkenti. Rendezett viszonyokat tart fenn az iparos és segédje között is. A tanoncügyet megoldja. Békéltető bizottságot állít föl surlódások elintézésére. Segély pénztárakat létesít. Az iparosok anyagi érdekeit szövetkezetek alakításával előmozdítja és a hatóságokat iparügyek felől tájékoztatja.

Viszont az ipar- és kereskedelmi kamara mindenféle iparosnak és kereskedőnek érdekképviselője. Voltaképpen véleményező hatóság az állammal szemben. Figyelemmel kíséri a kereskedelem és az ipar terén működő osztályok szükségleteit és azokról célszerű javaslatokat terjeszt a miniszter elé. Az ország törvényhatóságának a kereskedelem és az ipar ügyeiben a kívánt felvilágosításokat megadja. Előmozdítja a szak-

képzést, az ipar és a kereskedelem fejlődését. Minden panaszú és kívánságot, mely a kereskedelem, az ipar és közlekedés terén fölmerül, közvetlen a miniszter elé juttat. Szóval röviden úgy mondhatjuk: az ipartestület a körébe tartozó iparosságot befelé tartja össze és erősíti meg, az iparkamara pedig kifelé, az állammal szemben képviseli, védelmezi illetőleg erősíti.

A regát iparkamarái sokkal nagyobb hatáskörűek, mint a csatolt részekéi.

Kolozsvári építőmunkások bérharca.

Az építések megkezdésével az egyetértés helyett harc tört ki a kolozsvári építőmunkások és a munkáltatók között. A munkaadók követelték a tizórás munkaidőt a munka olcsóbbá tétele kedvéért, a munkások pedig ragaszkodtak a 8 órás munkaidőhöz egyrészt a még érvényben levő szerződésükre, másrészt a nagy munkáserőre, illetőleg munkáshiányra hivatkozva. A vállalkozók azzal vittek törésre a dolgot, hogy kormányengedély alapján 200 olcsó külföldi munkást hoztak Kolozsvárra. — A mi felfogásunk ebben az ügyben az, hogy semmiféle háborúságban nem jó győzőnek és legyőzöttnek lenni. A győzelem kegyetlenül megbosszulhatja magát, viszont a legyőzött annyira összeörlhet, hogy ha kedvező alkalom jönne is a jóvátételre, hajolni se tud már. A munkaadók nem kellett volna, hogy utját vágják a munkásság megjózanodásának és utólagos egyezségekre való készségének a külföldi munkásság elhozatalával, viszont a munkásságnak ne a múltban alkotott, kényszerrel kieroszakolt és nem a mai viszonyok szülte papirosszerződésbe kellett volna kapaszkodnia, hanem egy kis erkölcsi emelkedettséggel a ma nehéz körülményével megalkudni és magát a teremtő munka fokozására felajánlania. Örömmel értesülünk, hogy a legutóbbi, vasárnapi, tárgyalások alkalmával föl is adták elvi álláspontjukat és közérdekű építkezéseknél hajlandók 10 órát dolgozni. Ez az elhatározásuk minden esetre igen üdvös dolog lesz az építő iparra nézve.

Nagy Oroszországban . . .

Nagy Oroszországban
A bilincs megesörren . . .
Itt vagyunk még többen
Szomorú rabságban.

Nagy, súlyos keresztet
Hord keblünk, a vállunk . . .
Már csak alig állunk:
Szívünk, lábunk reszket!

Testünk nyomoráért
Egyikünk se szánja . . .
Csak szívünk ne fájna
Mi édes hazánkért!

Csak ne szállna lelkünk
Hazafelé folyton:
Áll-e még az otthon?
Miért hadra keltünk.

Szülőföldünk, házunk
Tartsd meg Uramisten!
Más óhajunk nincsen . . .
Mi szenvedünk — várunk!

Péter Gábor.

Akadás vára.

— Népmonda. —

Réges-régen, mikor még óriások is laktak a mi gyönyörű, erdős-völgyes szép hazánkban, az Olt völgye tele volt szebbnél szebb várkastélyokkal. Hatalmas urak, nagy termetű, még az Istennel is dacoló óriások lakták ezeket a fellegekig nyúló hatalmas várakat. Ilyen volt az Olt völgyében a Solyomkő nevű sziklán épült várkastély is. Ember nem igen tudott följutni oda, legfeljebb, ha az óriás parancsára föl nem vitték a szép székely lányokat, hogy aztán életük végéig szolgálják az óriást.

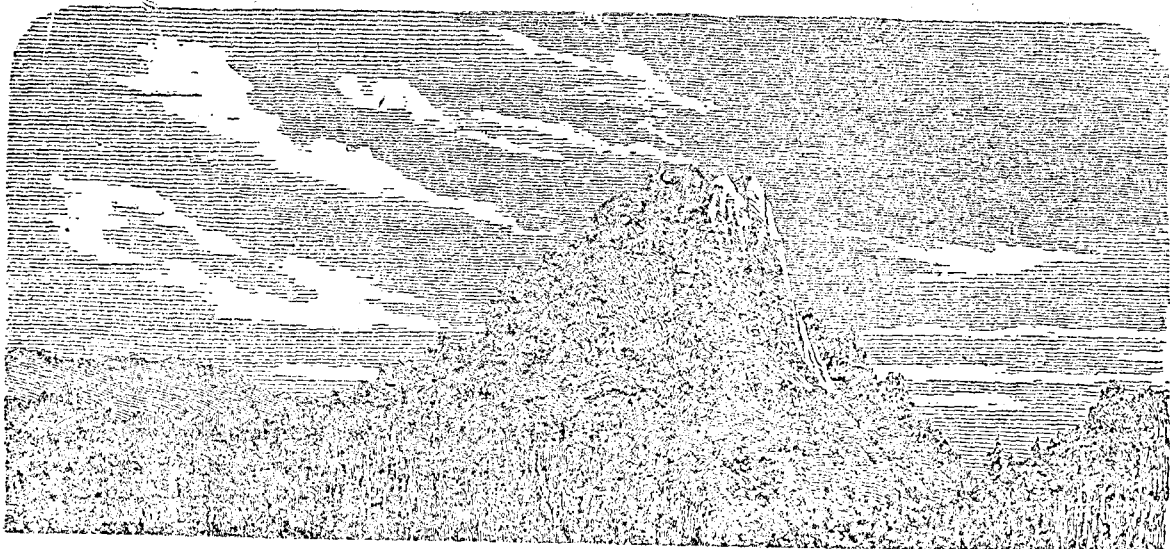
Akadás volt a neve a vár hatalmas urának. Az ő

parancsára építették a várat három nap és három éjszaka az Olt tündérei és a poklok ördögei. Az ördögök hordták a követ, a tündérek a vizet. A mészköveket kiégették az ördögök a pokolból hozott, soha ki nem avó tűzzel. A frissen égetett meszet az Olt tündérei locsolták Olt-vízzel s a habzó, forrongó, égető mésszel ragasztották össze az ördögök a közeli sziklákról hordott hatalmas kőkockákat olyan erőre, hogy a hajdani vár romjai, alapzata ma is csodálatot keltenek a nézőben.

Amikor letelt a három nap és három éjszaka, elkészült a vár. Igaz, hogy akkor másképp számlálták a napokat. A reggel akkor kezdődött, mikor az erdőben a hóvirág kibujt a hórétegbe olvasztott kis ablakán a földből. Délnek nevezték a forró nyarat s amikor pedig a nap kezdett lealkonyodni, akkor már a rét kopár lett, a madarak szomorubban énekeltek, a fák levelei elsárgultak, elbarnulniak és le is hulltak. Mire pedig éjszaka lett, nem volt már sehol énekes madár, a daloló erdei lakók elrepültek messzi délvidékre, hogy el ne pusztuljanak a rideg éjszakán. Mindentűt a hó lepte el a vidéket.

Mire letelt három ilyen nap és három éjszaka elkészültek az Olt tündérei és a poklok ördögei az Akadás várával, honnan a vár ura messzi vidékre ellátogatott. Fel a csíki síkságra és le a háromszéki Szépmezőre egyaránt nézhetett az óriás, kinek egyetlen hangjára, kemény parancsára összegyűlt a környék népe és teljesítette ura parancsát, különben vége volt annak, aki ellent mert volna mondani.

Igy ment ez egy ideig, míg az óriás parancsait

szó nélkül teljesítették. De egyszer különös ruházatu, szelíd hangú, békés emberek jöttek e vidékre. Kikérdezték mindenkit, a gyámoltalant segítették, az árváknak gondját viselték, az özvegyet támogatták, a szomorú embereket megvigasztalták. Jézus követői voltak.

Rettenő hangon kiáltott le Akadás, a kérelhetetlen óriás:

— Ki jár az én birodalmamban?

Senki sem felelt. Durva hangra nincs válasz. Talán nem is értették meg, lehet, hogy menydörgésnek hitték.

Az embereket csodás érzés járta át. Nem szóltak, nem féltek, nem szaladtak azonnal az óriás lábaihoz hanem vártak. Ismét hallották a rettentő, morajló hangokat, a mint parancsolólag szólt Akadás, az óriás nagy ur:

— Parancsolom, hogy az én alattvalóim idejöjjenek! De senki idegen ide ne tegye lábát, kinek én engedélyt erre nem adok.

— Isten szolgálai vagyuk, szeretetet hirdelünk uram! — volt a szelíd válasz.

— Isten szolgálai se jöhetnek ide, — itt én parancsolok, Isten sem ur itt az én birodalmamban! — felelte Akadás. Téveszméitekkel megmérgezték az én alattvalóim lelkét, kik nekem köszönhetik életüket, vagyonukat, bolgogságukat. Megtiltom, hogy zavarjátok az birodalmam rendjét!

Csendes mosolygás volt a válasz. Akadás bosszusan folytatta:

— Az én hatalmas váramban csak egy nagyobb ur van nálamnál, ez az aranyból vert Istenszobor, a mit ez parancsol, azt én is teljesítem. Más nem. És nem tűröm meg, hogy itt más istenek parancsait hirdessétek. Kitakarodjatok innen!

Nem szóltak az idegenek semmit. Nem szóltak ellene a várur emberei se, de nem is hagytak föl az eddigi ígék hirdetésével.

Akadás óriás erre iszonyu dühös lett.

— Elpusztítom az egész világot, megmutatom, hogy itt én vagyok az ur! — kiáltotta tehetetlensége látlán. —

És rettentő erejével elkezdte tépni, szakgatni a vár körüli erdők fáit. Böszülten csattogtatta óriási állkapcsait, fékezhetetlen dühében nem hatalmasnak látszott, csak neveltségnek, úgy hogy a személyes szolgálatára rendelt ördögök és az Olt bájos tündérei is mind elfeledkeztek arról, hogy engedelmséggel tartoznak uruknak. Akadás óriás fölszaladt a várkastély ormára s ott hatalmas tüzet gyújtott a pogány oltárára az aranyfejű bálvány előtt. Kérte segítségét azok ellen, kik ő ellene mertek tenni, kik megtagadták neki a kötelel engedelmséget.

Hatalmas füst szállt az oltárról az égre. Elborította a környék hegyeit s egyszerre azt vette észre Akadás, hogy az ő Istene, az aranyfejű bálvány haragtól eltorzult arccal kiált rá:

— El kell pusztulnod Akadás, elhagytak hived! R

Rettentő dörgés, égszakadás következett. A borzasztó égi háboruban villámok cikáztak, az égből rette-

netes menykövek hulltak alá és folyt a zápor, mintha az Olt az égből jönne.

Akadás kétségbe esve nézte az elemek pusztítását. Gyönyörű várát elmosta a víz s rettentő csattanással lehullt menykö szétzuzla az aranyos bálványt. A hegy két o'falán megnyílt a föld s azon zugó, sebes patak-ként folyt, zuhogott alá az Olt vizébe a rettentő zivatarral lehullt esővíz. Ujabb és ujabb csattogással mind nagyobb menykövek hulltak a magasból s szétzuzták az örök időkre épített várát.

Csak egy-két fal alja maradt épen, mutatóul a hajdani híres, nagy várból. A szikla két oldalán pedig megmaradt a mély szakadék s azon ma is zuhog le a rettentő felhőszakadásban leömlött esővíz.

Akadást eltörmelte a vár romja. Ma is keresik a kincseit sokan, mert híre volt, hogy mindig akkorra gyémántokkal kirakott gyűrűket viselt az ujjain, mint egy galambtojás.

A vár hegye, komor sziklacsucsma ma is ott áll az Olt mellett. Büszkén mutatja, hogy hajdan mily mindenható nagy ur volt Akadás. Némán tekint le az Oltra s sziklaormain solymok, sasok tanyáznak.

Ezért hívják Solyomkönek s nem Akadás várának, kinek eltűnt minden hatalma. Csak erdei pásztorok tudnak róla, azok regélik évről-évre, fiuról fiura az egykori hatalmas, kérlelhetetlen nagy ur szomorú végzetét

Ikfalvi Diénes Jenő.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Tájékoztató. Az esküt nem tett tisztviselők ügyében beérkezett kimutatások feldolgozása és összeállítása április 3 ikával, reszortonként megkezdődött. Az egyes reszortok szerint szivesek voltak egyes kolozsvári tisztviselők — akiknek a nevét később közzétesszük, — a nehéz munkát vállalni. E hét végére a kimutatások elkészülnek — és akkor a megfelelő memorandumok készítésében — Bucarestbe küldetnek, hogy ott illetékes ténnyezők — illetékes helyekre juttassák. Az esküre jelentkező tisztviselőket felhívjuk, hogy a közügyben mindenki a tőle telhető tevékenységet fejtsse ki. Az oly sokat szenvedett tisztviselők ügyének méltányos megoldása emberileg minden kultürember lelkét át kell, hogy hassa.

Kiadó: Dr. Boronkay Béla.

Mindennemű hüléses fájaldmak,
csúz, köszvény és rheuma egye-
düli biztos gyógyszere

Rheuman⁶⁶

Kapható az **ASECULAP** gyógyszerárban
Topánfalván—Câmpeni.
Kis üveg 12 lei, nagy üveg 22 lei.
Postai széküldés!